

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Typ posudku: oponentský

Autor/ka práce: Marek Liška

Název práce: Přijď: uskutečňování vztahu s bohem v křesťanské komunitě

Vedoucí práce: Mgr. Barbora Spalová, Ph.D.

Oponent/tka: Mgr. Petra A. Honová

Navržené hodnocení: A

Zdůvodnění Vašeho hodnocení práce (zejména výhrad a kritických připomínek) rozepište podle níže uvedených kritérií.

Marek Liška se ve své bakalářské práci zaměřil na katolickou komunitu Chemin Neuf (CCN). V práci popisuje a reflektuje pět dní strávených v programu duchovní obnovy Jericho a zaměřuje se na způsoby, jimiž je uskutečňován vztah s Bohem. V teoretické části práce autor odkazuje na symetrický program Bruna Latoura a originálně jej kombinuje s Csordasovou kulturní fenomenologií ve vlastní pracovní teorii *self*.

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry? Je práce vhodně strukturována?

Teoretická část práce převyšuje průměr bakalářských prací. Autor se nejprve vymezuje oproti Bergerovu metodologickému ateismu, který „staví na předpokladu oddělení ontologických otázek od epistemologických a empirických“ (str. 12) a nahrazuje jej raději Latourovým symetrickým programem, který nerezignuje na ontologii, ale naopak „uvažuje o mnohosti ontologií, které se bez přestání ustavují v rámci sociálních interakcí“ (str. 13). Ve spojitosti s Latourovým přístupem ANT tento symetrický program umožňuje postihnout dynamiku uskutečňování Boha „v otázce *jak* se skrze aktéry-sítě ustavuje realita“ (ibid.). Autor k tomuto přístupu přidává ještě Csordasovu kulturní fenomenologii, která se zaměřuje na *self* a pojímá jej jako kapacitu orientovat se ve světě a být do světa zapojen (str. 16). Kombinace těchto přístupů ústí v argument, že skrze vztah mezi člověkem a Bohem dochází k transformaci člověka na úrovni *předobjektivního self*.

Čtenář se výzkumné otázky dozvídá až na straně 19:

- „1) Jak se v komunitě CCN konstituuje a prožívá vztah mezi člověkem a Bohem,
- 2) Jak se skrze tento vztah uskutečňuje transformace člověka na úrovni předobjektivního self,
- 3) Jak a skrze co se v rámci tohoto vztahu uskutečňuje Bůh.“

Tyto otázky autorovi poskytují vodítko v etnografické části textu, kdy popisuje a analyzuje jednotlivé dny v komunitě a sledované praxe (např. modlitby, přednášky, svědectví, silencium, adorace apod.), skrze které se konstituuje onen zkoumaný vztah mezi člověkem a Bohem. Při popisu praxí si autor všímá nejen obsahu daných praxí (např. argumentů v přednášce), ale také významu dalších aspektů vykonávaných praxí, jako je prostor, používané objekty, ticho či tělesnost účastníků (např. slzy). Práci autor uzavírá konstatováním, že Bůh se „uskutečňuje v rámci těl a tělesně-psychických procesů účastníků a skrze vzájemné interakce“ (str. 52). Bůh se v rámci praktik CCN uskutečňuje jako aktivní, jednající, živý a osobní (str. 40).

Slabinou textu je jeho strukturace, která není příliš čtenářsky přívětivá. Etnografický žánr si zajisté může dovolit rozvolněnou strukturu textu, ale jako čtenářka bych ocenila přímější styl psaní (uznávám však, že může jít o otázku vkusu). Úvod, místo aby poskytl čtenáři návod na čtení celé práce (tj. popsal autorův záměr a strukturu práce), poskytuje pouze deskriptivní uvedení do tematiky, když představuje vybranou komunitu. Práce dále trpí přetížením deskripcí, kdy dlouhé popisné pasáže výrazně převažují nad analýzou a analytické pasáže jsou rozdrobené v podobě shrnutí jednotlivých dní. Shrnutí poznatků by si zasloužilo ucelenější a větší prostor, než je 1,5 stránky závěru. Osobně by se mi líbilo analytické shrnutí, které by předcházelo samotnému závěru a ve kterém by se autor explicitně vrátil k dříve načrtnuté pracovní teorii *self* a uzavřel tím výkladový oblouk svého textu. Dále si nejsem jistá, zda práce vyžadovala detailní chronologický popis náboženských praxí a zda s nimi nešlo pracovat na obecnější úrovni podle jednotlivých typů praktik, čímž by se mohly deskriptivní a analytické pasáže lépe propojit do organického celku. Co se však týče analýzy a závěrů samotných, považuji práci za velice zdařilou a podnětnou. Po vzoru pojmu sociologické imaginace bych řekla, že autor má plně vyvinutou imaginaci antropologickou.

2. Opírá se autor/ka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty?

Ano, použitá literatura je pro bakalářskou práci dostačující. Autor práce vychází z 22 zdrojů, z nichž skoro polovina je cizojazyčných (včetně hutných monografií – Berger, Latour, Luhmann, Csordas). S literaturou pracuje adekvátně, originálně ji kombinuje a jeho interpretace načtených textů jsou zdařilé.

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

Autor vychází z etnografických dat sesbíraných během týdenního pobytu ve zkoumané komunitě. Vhodně kombinuje své terénní poznámky s rozhovory. Ocenila bych však detailnější popis dat (alespoň rámcově uvést, kolik rozhovorů bylo provedeno, jak probíhaly a jak obsáhlý byl terénní deník).

4. Jaká je kvalita argumentů, o něž autor/ka opírá závěry, k nimž dospěl/a?

Argumentace je přesvědčivá. V závěru textu bych však uvítala explicitní návaznost na teoretické zarámování práce, aby čtenář mohl jasněji vidět, v čem byla teorie přínosná. Závěry práce by tak získaly silnější vyznění.

5. Jsou v práci autorova/autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých?

Ano.

6. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Po formální stránce je práce psaná adekvátním jazykem a odkazový aparát je veden standardním způsobem. Autor prokázal schopnost zručně formulovat své myšlenky a poznatky. Jazykovou úroveň práce tak hodnotím jako nadprůměrnou a pro čtenáře poutavou. Práci by však slušelo ještě jedno pročtení za účelem odhalení drobných překlepů (např. str. 15: „mainstreamová“, „Jedním z centrálních pojmů tento práce...“) a nelogičností (např. zavedení zkratky CCN na straně 4 bez jejího vysvětlení, nebo vysvětlení zkratky ANT až poté, co byla v textu bez vysvětlení použita - str. 10 a 11). Tyto drobné nedostatky ale nekazí dobrý dojem z jazykové a formální stránky práce, výrazných chyb jsem si nevšimla.

7. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li jaké).

Autor vhodně reflektuje vlastní pozici výzkumníka a bývalého aktivního účastníka komunitních akcí. Ačkoliv jsem se v úvodu práce obávala, že osobní vztah autora s danou komunitou by mohl být na překážku adekvátní etnografii, autor mě přesvědčil, že tomu tak není. Sebereflexivní pasáže práce mě naopak bavily a byly příjemným osvěžením k akademičtěji laděným částem textu.

8. Náměty na diskuzi při obhajobě práce.

- Jak se náboženské praxe popisované v práci liší od tradičních náboženských rituálů? A proč je příhodnější hovořit v kontextu CCN o praxích a nikoliv o rituálech?
- Jak probíhaly rozhovory se členy komunity? Šlo o sérii domluvených schůzek s účastníky? Nebo k rozhovorům docházelo spontánně během dne? Existovaly nějaké okruhy otázek společné pro všechny informanty, nebo byly rozhovory spíše situační a uzpůsobené danému člověku a situaci?
- V závěrečné pasáži práce věnované limitům a výzvám autor zmiňuje, že nejméně rozpracovaná zůstala rovina kolektivity a prožívání společenství. Má autor nějaký nápad, jak by se kolektivita dala lépe etnograficky postihnout? A co by mohly být zmíněné „metodologicky kreativnější techniky, které více pracují s afektivním prožíváním“, které autor zmiňuje jako možnou inovaci při budoucím výzkumu? (str. 52)

Celkové hodnocení práce:

Práci jsem si přečetla s chutí a oceňuji její originalitu a styl psaní. Práce s teorií je na vysoké úrovni a autor prokázal hluboké znalosti (nejen) antropologické literatury, které bych očekávala spíše na magisterském stupni studia. Pro čtenáře je práce obohacujícím vzhledem do zkoumané komunity a nabízí neotřelý způsob uvažování o spiritualitě. Po obsahové stránce tedy práci hodnotím jako nadprůměrnou a zdařilou. Co se týče formálních aspektů textu, ocenila bych standardnější styl psaní (otázky naznačené v úvodu, popis sesbíraných dat) a explicitní propojení teoretické části s analytickou.

Nerada bych však své hodnocení stavěla na svých připomínkách k formě textu a nechci sklouzávat k akademickému formalismu. S ohledem na výše zmíněné přednosti práce tedy doporučuji posuzovanou bakalářskou práci přijmout k obhajobě a navrhuji hodnotit známkou A. Zároveň však upozorňuji, že nejsem antropoložka a při celkovém hodnocení bych považovala za relevantnější spíše názor vedoucí této práce.

Datum: 7. 6. 2019

Podpis: